

1867-01-07

AFSENDER

J. C. Jacobsen

MODTAGER

Carl Jacobsen

FAKTA

Type:
Letter

Sprog:
Dansk

Afsendersted:
København

Arkivplacering:
Uden FA-nummer, æske F 3,1

Keywords:
Familieliv

SUMMARY

J. C. Jacobsen udtrykker sin uforbeholdne mening om Carls forhold til Emilie Djørup.

TRANSSKRIFTION

D 7 Januar 1867

Kjære Carl!

Hvor ugjerne jeg end gaaer ind paa at omtale en Sag, om hvilken jeg veed, at jeg taler for Øren, der om end ikke aldeles døve for min Røst, saa dog ere mere end halvt lukkede, tør jeg dog ikke undlade det, naar jeg har grundet Formodning om at der er en Misforståelse tilstede, som kan hæves ved at belyse den. - Jeg maa af en Yttring, din Moder har ladet falde, antage at Du endnu vugger Dig i den Forestilling, at Grunden til min Modstand mod dine Planer er den, at jeg personlig har Noget imod E. Dette sagde jeg Dig dog udtrykkeligt, paa Reisen til Korsøer, var ikke Tilfældet, men dit Sind var, ligesom mit eget, dengang saa bevæget og vi talede om saameget Andet, at Du maaskee ikke har kunnet fastholde det Enkelte.- Jeg gjentager derfor her at, hvorvel jeg ikke har kunnet holde af hende som af flere andre unge Piger, der havde mere naturlig Friskhed og Aabenhed, saa har jeg dog langtfra havt Noget imod hende før hun under Opholdet i vort Huus viste en upassende Lyst til at behage Dig - der neppe havde forladt Skolen - og vedblev dermed uagtet jeg lod hende føle min Uvillie derover.- Men jeg veed jo, at hun tildeels er undskyldt i den Henseende, da Magnella stadigt animerede hende dertil. At jeg fra den Tid med Forsæt viste mig frastødende imod hende fulgte jo af sig selv.- Naar Du har glemt, at jeg har sagt Dig Dette, har Du vel ogsaa glemt de Grunde, jeg, maaske temmeligt usammenhængende, meddelte Dig og jeg troer derfor ogsaa at burde gjentage dem endnu engang.- - Min Erfaring - og jeg har tidligt lært at iagttage og reflectere -har lært mig, at der næsten aldrig er kommet noget heldigt Resultat ud af den første Forelskelse af unge Mennesker, der ikke have traadt deres Børnesko. I denne Alder udvikles Phantasien stærkt, men Reflectionen desto mindre. Phantasien griber med Begjærlighed Digterens skønne Skildringer i Romaner og Digte af Kjærlighedens livsalige Fryd, af dens ubetingede

Gyldighed, af dens mirakuleuse Clairvoyance, som i et Nu

aabenbarer hvilken Gjenstand der er den Rette osv.- Og naar saa en mere end almindelig Sympathie opstaaer for en en Person af det andet Kjøen, saa er Phantasien strax færdig til at troe og sværge paa at dér er den Rette og saa udstyrer den denne Rette med Idealets Farvepragt og enhver Tvivl, enhver advarende Reflection afvises med Afsky, som formastelig som en Brøde mod den "Elskede". Men denne blinde Forelskelse, denne Ruus er saare langt fra den sande Kjærlighed, thi denne kan kun føles af en udviklet Personlighed, der er sig denne bevidst og søger og finder sit Andet.- Den ganske Unge er derimod kun en mulighed, et ubestemt x, hvortil næsten Alt kan være et Complement.- Det er derfor næsten altid det uvæsentlige der fremkalder de Unges Sympathie, ligesom det er er det Tilfældige, der sætter den i Bevægelse.- Dette var netop Tilfældet med Dig.

E. var din Cousine, med hvem Du af den Grund kunde omgaaes mere fortroligt end med andre unge Piger og hvor tillokkende er ikke Fortrolighed med en ung Pige ? Denne Fortrolighed forøgedes endmere dermed, at hun i længere Tid levede dagligt sammen med Dig i vort Huus, altsaa en dobbelt Tilfældighed. Dertil kom at E. var den eneste af de unge Piger som Du omgikkes, der viste Lyst til at underholde sig med Dig om dine Yndlingsgjenstande - det Uvæsentlige - og hun var den Eneste der viste Dig nogen særdeles Opmærksomhed - Magnellas Værk.- Hun maatte have været særdeles uheldigt udstyret af Naturen for ikke under dette Forhold at behage Dig bedre end Andre og saa - troede Du at have fundet den Rette, Den Eneste der kunde være dit Andet! Uden al Menneskekundskab, uden at kunne veie og sammenligne, uden at kjende Dig selv, uden at vide hvad og hvorledes din Character og Personlighed vil blive, troede Du at kunne finde hvad der i et heelt Liv igjennem skulde svare dertil! Og denne tilfældige Tilbøielighed, denne Phantasie-skabning, den troede Du saa strax var den saa høit besungne "Kjærlighed"

Du, som aldrig havde følt Kjærlighed til nogen, undtagen til Dig selv - Du troede nu at Længslen efter at fornye de behagelige, fortrolige Timer var Kjærlighed i dens mest potentserede Skikkelse; Du som aldrig havde lært og prøvet Andet end at modtage, som ikke havde nogen Forestilling om at Kjærlighed ikke bestaaer i at nyde og at tage men i at give, at offere og det ikke en enkelt Gang i poetisk Begeistring, men ganske prosaisk Dag ud, Dag ind at fornægte sine Ønsker og Tilbøieligheder, med et Ord at

fornægte sin Egenkjærlighed; Du skulde forstaae og føle Kjærlighed! - Skulde Du ikke selv nu føle, at jeg havde Ret i at betragte det hele som Børneværk? " Men, vil Du maaskee sige, fordi jeg ogsaa i ungdommelig Uerfarenhed har forvexlet en tilfældig Sympathie med Kjærlighed, derfor er det dog ikke umuligt at denne Sidste kunde udvikles og at der dog kunde komme noget Godt ud deraf" - Men dertil vil din Samvittighed dog vist svare Dig, at ingen tør berolige sig ved en pure Mulighed ja ikke engang ved nogen Sandsynlighed, naar det gjælder om at sætte baade sit eget og en Andens timelige Lykke og aandelige Liv paa Spil.- Det er et høit Spil, Du spiller, det høieste af alle, og det i en Alder og paa et begyndende Udviklingstrin, hvor Du dog vist vilde føle Betænkelighed ved paa egen Haand og imod Din bedste Vens indtrængende Raad at tage Beslutning om langt mindre vigtige Livsspørgsmaal. Jeg begriber ikke at Du saaledes kan dysse din Samvittighed i Slummer. Jeg gruer for dig, Carl, naar Du vaagner, naar Taagen, hvori først Uerfarenhed og senere en hovmodig Egenvilie har hildet Dig, falder fra dine Øine. Du kan ikke see, fordi Du ikke vil see. Ja, jeg veed nok at man har hvisket Dig det forfængelige Ord i Øret: " En Mand en Mand, et Ord et Ord"; det er rigtignok kildrende for den Umyndige, der netop er langt fra at være en Mand.- Dog, det var Muligheden, Sandsynligheden vi standsede ved. Hør mig. Du erkjendte, at der i din Natur er meget Haardt og Hensynsløst, en høi Grad af Egenkjærlighed og ikke liden Hovmod. Disse ere tildeels, desværre, et sørgeligt Arvegods, deels en Følge af den Atmosphære, hvori Du har levet, og deels en Frugt af de saakaldte "lykkelige" Forhold, der aldrig have lært dig

at trænge til Noget eller til Nogen. Vil Du alene ved din egen moralske Kraft være istand til at betvinge Dig selv, at give din Character en ganske Anden Retning? Det er desværre efter al menneskelig Erfaring mere end man tør haabe naar ikke særdeles gunstige Forhold komme dig tilhjelp.- Hvad skal bringe Selvbeherskelse, Resignation, Ydmyghed i dit Sind. En Vei dertil er store Gjenvordigheder, Ulykker, Nød og Trang, men disse kan jeg dog ikke ønske min Søn, thi Du kunde vel mangle moralsk Kraft dertil og gaae tilgrunde. En lysere Vei til Frelse for dig kunde aabnes ved en stærk og sund Kjærlighed til en ædel Quinde, som stod saa høit, at Du med Ydmyghed maatte nærme Dig hende og for hvem du maatte føle Ærbødighed, en Quinde som det ikke kunde falde dig ind at vise Hensynsløshed og Egenkjærlighed, som

Du maatte være bange for at miste.- Men er E. en saadan Quinde, kan hun nogensinde blive det for Dig ? Kan hun indgyde Dig Ærbødighed og Ydmyghed, dig som føler dig hende saa overlegen, som vil opdrage og udvikle hende? Kan Du hæmmes i din Egoisme af Frygt for at miste hende, som det ikke har kostet Dig nogen Umage at vinde men som selv er kommen Dig kun altfor meget imøde ? Nei! Det var et sandt Ord din Moder ifjor Vinter sagde til mig, at hun ikke vilde kunne gratulere E til det Liv, hun kunde komme til at føre med Dig. Ved Siden af denne Hovedbetragtning bliver det næsten betydningsløst at E., hvor fortræffelig hun iøvrigt kan være, næsten i alle Henseender er uskikket til at være et Complement netop for Dig, fordi hun er altfor meget en Gjentagelse af dig.- Hun er, ligesom Du, endeel belæst og har, ligesom Du lært at tale ligesom en Bog; men hun mangler, ligesom Du, aandelig Bevægelse og primitiv Friskhed; hun er, ligesom Du, temmelig taus og indesluttet og, ligesom Du, blottet for Humor, der ligeoverfor en Character som din er i høieste Grad uundværlig.- Den Ene har saaledes ikke noget af det, den Anden mangler og kan altsaa heller ikke bøde paa det Manglende og naar Savnet deraf efterhaanden, uundgaaeligt,

bliver føleligt, vil Fortrædelighed og Kjedsomhed blive den sorgelige Frugt.

Naar Du læser dette, forudseer jeg, at Du strax vil synes at jeg taler uhyre "haardt", men lad mig blot minde Dig om, at det er den menneskelige Svagheds Sædvane, at dvæle ved "Haardheden" for at være fri for at undersøge Sandheden, i det der er ubehageligt at høre. Jeg har dog den Tillid til Dig, at Du ikke vil undrage dig denne piinlige Undersøgelse og at Du vil erkjende, at jeg kun har opfyldt min Pligt som Fader ved at fremstille Sandheden saa klart og skarpt og usminket som muligt. Saalænge Du er en umoden Yngling, uden Livserfaring, og følgelig uden Evne til at see og dømme klart, vilde jeg bære et stort Ansvar, dersom jeg ikke gjorde hvad jeg kunde for at oplyse Dig. Følelsen af dette Ansvar paalægges mig endnu at tilføie Eet.- Jeg har af en Erfaring fra ifjor lært hvor snedig Fristelsen har været til at besnære Dig, saa at Du af min Taushed eller endog af en i milde Udtryk udtalt Advarsel har udledet en formentlig Billigelse af det, Du helst vilde. Saaledes kunde Du maaskee af mine Ytringer ved Afreisen være falden paa at udlede, at jeg ikke havde Synderligt at indvende imod at Du fortsatte Brevvexlingen med E, fordi jeg ikke udtrykkelig

forlangte at Du skulde lade være - af den simple Grund at det var ørkesløst.- Men baade af hvad jeg dengang sagde og nu har gjentaget, vil Du indsee at denne fortsatte Forbindelse gennem Brevvexling maa foraarsage mig den største Bekymring.- Det vilde være en uhyre Selvtillid dersom Du nu troede med Sikkerhed at kunne forudsee hvad Resultat din Udvikling, som neppe er begyndt vil føre til. Og uden en saadan Sikkerhed, hvilken Synd begaaer Du da ikke ved at knytte hende stedse fastere til et x ? Denne Brevvexling gjør jo ogsaa Prøven som din Fraværelse skulde præstere til en Illusion og vil

saaledes nødvendiggøre en saameget længere Fraværelse for at baade jeg og Du selv kunne faae den Erfaring, hvis Nødvendighed Du idetmindste ved Afreisen syntes at erkjende, om din Tilbøielighed for E. var en Følge af en virkelig Overensstemmelse der ikke forandrede naar I vare modnede, saa at en mulig Fornyelse af Forbindelsen naar Du kom hjem belev Følgen af en fri Beslutning fra begges Sider og ikke en kunstig Frugt af en Barndoms Drøm.-

Jeg har sagt Dig og jeg gjentager det, at kun da, nar Du som moden Mand tager en fuldkommen fri Beslutning, kan jeg føle mig beroliget for din Fremtids Lykke, kun da kan jeg med god Samvittighed give dig min Velsignelse og bidrage hvad jeg formaar til din timelige Lykke.- Jeg beder Dig derfor indstændigt, kjærligt forlæng ikke vor Adskillelse mere end uundgaeligt og vedligehold ikke en Kløft imellem os, som nedtrykker mit Sind og vistnok ogsaa dit; gjør det muligt, at jeg dog om ikke altfor lang Tid kan besøge Dig i Udlandet og gjensee dig Ansigt til Ansigt.-

Nu troer jeg at have sagt Alt hvad jeg skyldte at sige Dig, Alt, hvad der i lang Tid har ligget mig paa Hjerte

Naar Du kan give mig et Svar, der kan lette mit Sind, da gjør det, hvis ikke da tie. En Discussion vilde være ørkesløs og fordærvelig for os begge.

Din hengivne Fader J.

Der, som aldrig fandt Gjentagelse det Noget, imidlertid det sig selv - der
brønde en at Langtænkt at forrige de besyrelige, fastholdte Censur nær
Gjentagelse: det med godviljende Bistand; der som aldrig fandt led og
paa det andet end at modtage, som ikke fandt nogen Forskellighed om at
Gjentagelse ikke bestaar i at sigt og at tage en: at give, at offer og det
ikke en enkelt Gang i partisk Begjæring, men ganske profaet dog ind, dog
ind at forvare sine Offens og Elskelighed, indend Ord at forvare sin
Gjentagelse; der sidste fortales og faldt Gjentagelse! - Kunde der ikke
faldt en faldt, at jeg fandt led at at betragte det faldt som Censur med?
"Men, mit den maatte sig, fandt jeg offer i uengjældelig Uafsmædet for som
nag led en tilfældig Begjæring ind Gjentagelse, derfor er det dog ikke uimuligt
at den sidste kunde indvirket og at der dog kunde komme noget Gode ind
deraf." - Men trods mit den Samvittighed dog mit fornu det, at jeg nu kan
kunne sig ind en given Smilighed ja ikke engang med nogen Sandhedssigt,
naar det gjælder om at faldt hende sit eget og en Censur kindeste Lykke og
aarvelige Liv og Bist. - Det er at faldt Bist, der spillet, det faldt af
alle, og det i en Alder og saa at begyndende Medvirkning, for der dog
mit med faldt betænkelighed ind som egen Jaend og ind den sidste Hænde
indkomende. Saa at tage Bestemmelse om langt mindre nøjagtige Lovspjævn.
Jeg begriber ikke at der faldt den sidste den Samvittighed i Censur. Jeg
gives for dig, Carl, naar du maatte, naar Censur, som først Uafsmædet
og fornu en Samvittig Gjæmme for faldt dig, faldt for den Bist. der
kan ikke for, fandt der ikke mit for. Ja, jeg med med at man for faldt dig
det forfølgelige Ord: Gode: "Du Mand en Mand, et Ord et Ord"; det er
nøjagtigt tilbragt for den Samvittig, der med og langt for et man en
Mand. - Dog, det med Smiligheden, Sandhedssigten en faldt med. Jævn mig.
den sidste dog faldt ind Afvæsen, at der i den Natur er meget faldt og
faldt med, en for Gode af Gjentagelse og ikke uden Samvittig. det er ledet,
denne, et faldt Arrogant, det er en faldt af den Afvæsen, som der for
led og det er faldt af de faldt alle "Gjæmme" faldt, der aldrig som led dig

